losoofia professor ja suri seal 6. IV 1758 ukj. — Peale väitekirja ja teiste vähemate akadeemilise iseloomuga tööde (nende hulgas Tartus peetud kõne Karl XI surma puhul, trükitud Lundis, ja Tallinna gümnaasiumis peetud kõne Helsingborg'i lahingu mälestuseks, tr. Tallinnas, 1710) on M. avaldanud töö Tartu üle *Fata Dorpati. Den i förra tiden namnkunniga Lifländiska staden Dorpts öde* (Wästerås, 1755) ja kirjelduse Eesti ja Liivi kohta *Kort Beskrifning öfwer Est- och Lifland . . .* (Wästerås, 1756). Esimeses töös, mis ilmunud aa. 1876—77 ka saksa keeles (Neuer Dorp. Kalender'is), on võrdlemisi palju tähelepanuväärset ainestikku autori noorpõlve-aegsest Tartust ja kirjeldusi suurest Põhjasõjast. M.-i teine mainitud töö on väga ebakriitiline ja kubiseb O. Rudbeck'i mõjustatud fantastilistest hüpoteesidest. M. tahab tõendada, et eestlased põlvnevad gootidest; väidab, et Kaukasus on kaugelsõnaga, Haapsal Upsala-sõnaga ühenduses, et nimi Temerinda on tuletatud sõnadest t e m ä ä m m ä m e r e r i n d a jne. Et autor esineb ka mõne õnnestunud sõnavõrdlusega, ei tõsta palju töö väärtust.

J. J. v. D ö b e l n, *Regiae Academiae Lundensis Historiae Continuatio* (Lund, 1742?); Biographiskt Lexikon för namnkunniga swenska män IX (1843, P. W [i e s e l g r e n 'i] art.); R e c k e - N a p i e r s k y III; B e i s e II; Inl. 1855, nr. 42. *A. R. C.*

**MOLLER, Lorenz,** vaimulik kirjanik, sünniaeg teadmata, oli Nõo kog. õpetajaks 1648—55 paigu, kõrvaldati 1 a.-ks ametist ja vangistati superintendendi käsul, oli hiljemini (1661—68 paigu) Rannu kog. õpetajaks, 1672 Tartu alamkonsistooriumi assessor, surn. umb. 1690. M. töötas ühes Kambja õpetaja Andreas Virginius II-ga (vt.) ja Tartu õpetaja Markus Schütz'iga lõuna-eesti-murdelise suure katekismuse (1684) ja lõuna-eesti esimese lauluraamatu (1685) valmistamisel, mille trükki toimetas Adrian Virginius II. Need teosed pole aga tänini nähtavasti alal hoidunud.

R e c k e - N a p i e r s k y III; N a p i e r s k y, Pred.-Lex. III; H e r m a n n, E. kirj. ajal., 117. *A. S-te.*

**MOLLERUP, Arthur William Julius,** ajaloolane, sünd. 19. IX 1846 ukj. Kopenhaagenis, õppis sealses ülikoolis ajalugu, omandas 1880. a. *dr. phil.* astme, astus siis Taani rahva muuseumi teenistusse, kus ta 1896 sai üheks juhatajaks, siirdus 1898 Rosenborgi muuseumi juhatajaks ja oli ka Frederiksborgi rahvusajaloolise muuseumi teenistuses. 1910. a. tagandati M. muuseumi teenistusest võrdlemisi suurte korratuste ja rahaliste puudujääkide pärast muuseumide asjaajamises. Ta pühendas viimased eluaastad jällegi ajaloolisele uurimistööle, kuni oma surmani 23. IV 1917 ukj. Klampenborgis Taanis. — M.-i erialaks oli XVI a. s. ajalugu ning ta kirjanduslik toodang on võrdlemisi suur. Osa võtnud *Regesta Danica* täiendusosade ja *Danske Kancelliregistranter* 1535—50 toimetamisest, avaldas ta 1880. a. doktori väitekirjana teose *Danmarks forhold til Liftland* (1346—1561) (ilm. saksa keeles Berliinis a. 1884 tiitliga »Daenemark's Beziehungen zu Livland . . .«) ja hiljemini tööd *Bille-Aettens Historie* I (1893) ning *Vildskud* (1917). M.-i Liivimaad puutuv teos on suure tähtsusega, ehkki selles vanem ajajärk kuni XVI a. s. keskpaigani on käsiteldud õige lühidalt. — M. on veel kirjutanud Taani ajaloo aa. 1536—88 suures koguteoses *Danmarks Riges Historie* (III osas, Kopenhaagen, 1900—1906).

S v. D a h l o g P. E n g e l s t o f t, Dansk Biogr. Handleksikon, II. *A. R. C.*

**MONHEIM (Munheim), Eberhard v.,** Liivi ordumeister, pärit Reinimaalt, sünni- ja surma-a. teadmata, oli esiti komtuuriks Vindavis, siis Goldingenis ja valiti a. 1328 Liivi ordumeistriks. Balti ajaloos on M. meistrina tuntud ordu- ja Riia linna vahelise tüli energilise lahendamise tõttu, kuna ta linna vallutamisega a. 1330 vaenutegevuse lõpetas. Mõneks ajaks pidi linn ordule täitsa alistuma, nagu see allaheitmis-kirjas (n. n. »Sühne Brief«) kindlaks määrati, ja loovutas ordule väljaku lossi ehitamiseks linnas. M. võttis ette rea vähemaid sõjaretki leedulaste ja venelaste vastu ning kindlustas ja koloniseeris laastatud Semgalliat. Tema valitsuse ajal tuli Eestimaal raskelt kannatada a. 1329 leedulaste ettevõetud röövkäigu all, mis ulatus läbi Karksi, Helme, Paistu ja Tarvastu klk. — A. 1340 loobus M. ametist; tema järglaseks sai Burch. v. Dreileben (vt.).

S c h i e m a n n, Livl. II, lk. 73—75; A r b u s o w, Grundriss[IV], 60 j.; Brieflade III (kronoloogia), lk. 39—41; R e n n e r, lk. 76 j.; H e r m a n n v. W a r t b e r g e' kroonika (*Scr. rer. Prussic.* II, lk. 62—68). *P. J.*

**MOORA, Harri,** muinasteadlane, sünd. 18. II 1900 Palamuse klk. Kuremaa v. Ehavere veski rentniku pojana, astus 1917 Tartu ülikooli arstiteadust õppima, siirdus 1918. a. alul ajaloo alale, alustas peale Eesti Vabadussõja lõppu kevadel 1920 uuesti õpinguid Tartu ülik. filosoofia teaduskonnas ja lõpetas ülikooli 1925 *mag. phil.* astmega muinasteaduse alal. M. oli aa. 1923—24 arheoloogiakabineti konservaatori k. t. ja on alates a. 1927 ülesandel pidanud ülikoolis loenguid ja harjutusi. — M. toimetusel on ilmunud: »Saaremaa ja Muhu muinasjäänused« (Tartu,



Eesti biograafiline leksikon, 1926-1929, lk. 321